

Handläggare
Jenny Lindholm
Telefon: 08-508 36 266**Till**
Äldrenämnden
Den 15 maj 2018

Förslag till reviderade riktlinjer gällande ledsagning och ledsagarservice

Svar på remiss från kommunstyrelsen, KS 2018/585

Förvaltningens förslag till beslut

1. Äldrenämnden beslutar att remissen från kommunstyrelsen "Förslag till reviderade riktlinjer gällande ledsagning och ledsagarservice" anses besvarad med vad som sägs i äldreförvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Äldrenämnden beslutar, under förutsättning att kommunfullmäktige antar föreslaget till riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice, att uppdra till äldreförvaltningen att göra redaktionella ändringar i "Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg" (KF 105-1044/2017) i enlighet med vad som föreslås i detta tjänsteutlåtande.

Ann-Christine Hansson
FörvaltningschefRaili Karlsson
Avdelningschef

Sammanfattning

I budget för 2017 gavs socialnämnden i uppdrag att utreda en mer flexibel biståndsbedömning och användning av ledsagningstimmar samt hantering av omkostnader i samband med ledsagning och ledsagarservice. Ledsagning ges som bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen (SoL) eller i form av ledsagarservice enligt 9 § 3 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Socialnämnden har lyft ut insatserna ledsagning och ledsagarservice ur riktlinjerna för handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning, och presenterar förslag på nya riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice separat.

Äldreförvaltningen är positiv till socialnämndens förslag om en mer flexibel användning av biståndsbedömda ledsagningstimmar samt hantering av omkostnader i samband med ledsagning och ledsagarservice.

Äldreförvaltningen vill uppmärksamma att syftet med insatserna ledsagning och följeslagare inom hemtjänst skiljer sig åt. Ledsagning för äldre avser i första hand ledsagning till sociala och kulturella aktiviteter, medan följeslagare är en mer praktisk insats för personer som även har annan hemtjänst. Enbart i undantagsfall kan det förekomma att en person har följeslagare som enskild insats. Ledsagning är kostnadsfri för den enskilde, medan följeslagare är en avgiftsbelagd hemtjänstinsats. Ledsagning utförs av ledsagare och följeslagning utförs av hemtjänstpersonal. Förslaget på nya riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice förändrar inte skillnaderna mellan insatserna i sak.

Äldreförvaltningen är positiv till ändringen från omkostnadsersättning enligt schablon till ersättning för faktiska kostnader. Riktlinjerna förväntas dock medföra viss administration för biståndshandläggarna, bland annat gällande handläggningsprocessen gällande omkostnadsersättning.

Bakgrund

I budget för 2017 gavs socialnämnden i uppdrag att utreda en mer flexibel biståndsbedömning och användning av ledsagningstimmar samt hantering av omkostnader i samband med ledsagning och ledsagarservice.

I Stockholms stads riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning (beslutade av KF 2012) regleras insatserna ledsagning och ledsagarservice. För att genomföra översynen i enlighet med vad som angavs i budget för 2017 har socialnämnden lyft ut insatserna ledsagning och ledsagarservice ur riktlinjerna. Förslaget presenteras i separata riktlinjer, vilka kompletterar gällande riktlinjer inom socialtjänstens verksamhetsområden.

Kommunstyrelsen har remitterat förslaget till bland annat äldrenämnden för yttrande senast den 8 maj 2018. Då äldrenämnden sammanträder den 15 maj 2018 har nämnden beviljats anstånd och kommer att lämna sitt yttrande till kommunstyrelsen den 16 maj 2018.

Ärendet

Insatserna ledsagning och ledsagarservice innebär att en person med funktionsnedsättning får stöd av en annan person, ledsagare, för att möjliggöra delaktighet i samhällslivet och kontakt med andra.

Ledsagning ges som bistånd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen (SoL) eller i form av ledsagarservice enligt 9 § 3 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Insatsen ska utformas så att den stärker den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv och insatsen ska anpassas efter den enskildes individuella behov.

Insatserna ledsagning och ledsagarservice är avgiftsfria för stadens invånare och ingår i stadens valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV).

Syftet med socialnämndens föreslagna riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice är att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling över staden. Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning för biståndshandläggning i det praktiska arbetet med de individuella behovsbedömningarna.

I socialnämndens förslag till nya riktlinjer lyfts exempel på vad ledsagning och ledsagarservice kan avse eller användas till, till exempel att besöka simhall, vistas i naturen, möjlighet till att rida eller andra tränings- och intresseaktiviteter. Även andra exempel lyfts, såsom att göra inköp eller utföra andra enklare vardagsaktiviteter, om det är ett led i att komma ut i samhället bland andra människor.

Handläggaren gör en samlad behovsbedömning av omfattning i tid, räknat i timmar per månad samt utifrån vad som krävs för att uppnå skälig levnadsnivå alternativt goda levnadsvillkor. Beslut fattas enligt 4 kap 1 § SoL eller 9 § 3 LSS beroende på insats. Beslut om omkostnadsersättning fattas enligt 4 kap 2 § SoL och föregås av prövning enligt 4 kap 1 § SoL.

Det kan bli aktuellt med andra aktiviteter än de som nämns i biståndsbeslutet eller beställningen så länge målet med insatsen uppfylls, det vill säga att timmarna får användas inom ramen för de behov som beslutet om insatsen avser. Beställningen anger endast vilken typ av aktiviteter den enskilde har beviljats insats för.

Till skillnad från nuvarande riktlinjer har den enskilde enligt de föreslagna riktlinjerna möjlighet att utnyttja beviljad ledsagning

eller ledsagarservice under en tremånadersperiod istället för under en månad.

Förslaget möjliggör även flexibilitet avseende utförarens omkostnadsersättning. Istället för nuvarande schablonersättning till utföraren, motsvarande 6 kronor per utförd timme, föreslås att utföraren får ersättning för faktiska omkostnader upp till 300 kronor per månad efter uppvisat underlag.

Den enskilde ska inte behöva spara timmar eller omkostnadsersättning för att använda dessa till särskilda ändamål, om det innebär att kontinuerliga aktiviteter uteblir. Mer kostsamma aktiviteter ansöks och handläggs istället särskilt.

Förslaget innebär inte någon utökning av beviljat antal timmar för de personer som erhåller ledsagning eller ledsagarservice och det är därför osäkert om förslaget leder till några ekonomiska effekter. Varierade kostnader för insatsen över månaderna kan bli aktuellt eftersom nyttjandet föreslås kunna variera över flera månader.

En total kostnadsökning av omkostnadsersättningen kan utifrån förslaget maximalt leda till en nettoökning på cirka 3,3 miljoner kronor per år för staden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 8 maj 2018. De fackliga organisationerna har tagit del av ärendet i förvaltningsgruppen den 9 maj 2018.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Äldreförvaltningen är positiv till socialnämndens förslag om en mer flexibel användning av biståndsbedömda ledsagningstimmar samt hantering av omkostnader i samband med ledsagning och ledsagarservice.

Ledsagarservice

Vad som avses med ledsagarservice och bedömning av insatsen har tydliggjorts i förslaget till riktlinjer. Äldreförvaltningen föreslår dock att den sista meningen i stycke två om ledsagning enligt SoL flyttas till rubriken ”Behovsbedömning av ledsagning enligt SoL”. Äldreförvaltningen anser att denna text om samverkan även behöver finnas under ”Behovsbedömning av ledsagarservice enligt LSS”, det vill säga att samverkan mellan socialtjänst och äldreomsorg är

nödvändigt vid en övergång till äldreomsorgen för personer som har insatsen ledsagarservice och som fyllt 65 år.

Ledsagning

I de föreslagna riktlinjerna betonas ledsagning till fritidsaktiviteter, vilket förutsätter att den enskilde går i skola, arbetar eller har annan sysselsättning. Äldreförvaltningen vill uppmärksamma att det i stadens riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg (beslutade av KF december 2017) framgår att ledsagning för äldre personer i första hand avser ledsagning till sociala och kulturella aktiviteter. Aktiviteter som till exempel simning och ridning kan vara aktuellt om insatsen uppfyller syftet om att vara en social eller kulturell aktivitet. Ledsagarens uppdrag vid utövande av och deltagande vid aktiviteter kan variera utifrån den enskildes behov.

Äldreförvaltningen vill vidare uppmärksamma att syftet med insatserna ledsagning och följeslagare inom hemtjänst skiljer sig åt. Ledsagning för äldre avser, som ovan nämnt, i första hand ledsagning till sociala och kulturella aktiviteter medan följeslagare är en mer praktisk insats för personer som även har annan hemtjänst. Enbart i undantagsfall kan det förekomma att en person har följeslagare som enskild insats. De exempel som anges i förslaget för ledsagning kan riskera att blandas ihop med insatsen följeslagare när det gäller att ta sig till läkarbesök, tandläkare eller för att göra klädinköp eller bankbesök. Det är därför viktigt att vara införstådd i skillnaderna mellan dessa insatser. Ledsagning är kostnadsfri för den enskilde, medan följeslagare är en avgiftsbelagd hemtjänstinsats. Ledsagning utförs av ledsagare och följeslagning utförs av hemtjänstpersonal. Förslaget på nya riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice förändrar inte skillnaderna mellan insatserna i sak.

Äldreförvaltningen vill även betona att enligt riktlinjerna för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg tas särskild hänsyn till äldre personer med synskada och äldre personer som är dövblinda vid biståndsbedömning. Dessa personer kan beviljas ledsagning för att exempelvis kunna uträtta inköp och ärenden, även om den enskilde inte behöver annan hjälp än just ledsagning som beror på synskada.

Bedömning av omfattning och omkostnader

Av förslaget framgår att det inte ska göras skillnad i bedömningen av ledsagning enligt SoL och ledsagarservice enligt LSS. Det är dock viktigt att uppmärksamma att ledsagarservice bedöms utifrån

att den enskilde ska uppnå goda levnadsvillkor, medan ledsagning bedöms utifrån skälig levnadsnivå.

Beslut om insats och ersättning

Brytpunkten för när en tremånadersperiod börjar och avslutas kan skapa svårigheter. En förutsättning är att den enskilde, utföraren och handläggaren är överens om tremånadersperiodernas intervall. Om parterna inte är överens finns risk att ledsagningstimmar inte blir utnyttjade eller att disponeringen av timmar och omkostnadsersättning försvåras. Av riktlinjerna framgår att dokumentationen av insatsen ska visa hur den enskilde har haft möjlighet att utnyttja rätten att spara timmar och att förfoga över dessa. Dokumentation blir särskilt viktig för att missförstånd inte ska uppstå.

Äldreförvaltningen är positiv till ändringen från schablon för omkostnader till faktiska kostnader eftersom det förväntas medföra tydlighet i vad omkostnadsersättningen används till och därmed möjliggör uppföljning. Inledningsvis förväntas administrationen vid handläggningsförfarandet och hantering av omkostnadsersättning att öka.

Ändringar i förhållande till riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg

För handläggning av ledsagning och ledsagarservice hänvisar riktlinjerna för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg (beslutade av KF december 2017) till stadens riktlinjer för handläggning av insatser enligt LSS och bistånd enligt SoL till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning (beslutade av KF februari 2012). Om riktlinjerna för ledsagning och ledsagarservice beslutas av kommunfullmäktige gäller dessa även för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg. Aktuell hänvisningen i riktlinjerna för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg behöver därmed ändras.

Förvaltningens förslag

Äldreförvaltningen föreslår att äldrenämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen samt att vid beslut i kommunfullmäktige uppdra till äldreförvaltningen att göra redaktionella ändringar i riktlinjerna för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg.

Jämställdhetsanalys

Detta tjänsteutlåtande har inte bedömts ha någon påverkan på förhållandet mellan könen eller jämställdhet.

Bilagor

1. Förslag till riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice
2. Nuvarande riktlinjer för ledsagning och ledsagarservice